

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Krapkowickim na lata 2024–2026

Wstęp

1. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu krapkowickiego
  - 1.1. Rodzinna piecza zastępcza
  - 1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza
  - 1.3. Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki
  - 1.4. Realizowane projekty i działania wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze
2. Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
3. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenie liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – cele i zadania do realizacji
4. Limity rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024–2026
5. Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie
6. Źródła finansowania
7. Realizatorzy Programu
8. Sposób monitorowania Programu

Wstęp

Najlepszym środowiskiem życia i wychowania dziecka jest rodzina. Rodzice obowiązani są troszczyć się o fizyczny i duchowy rozwój dziecka, zapewnić mu odpowiednie warunki życia oraz umożliwić wszechstronny rozwój osobowości. Władza rodzicielska powinna być sprawowana tak, jak wymaga tego dobro dziecka. W razie pojawienia się jakichkolwiek trudności w należyтым wypełnianiu obowiązków wynikających z władzy rodzicielskiej, rodzicom należy się pomoc i wsparcie ze strony państwa. Celem wsparcia jest przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W przypadku, gdy wykorzystane zostaną wszelkie możliwe formy pomocy, a rodzice dziecka nadal nie są w stanie należycie wypełniać swoich obowiązków, dziecko może zostać umieszczone w pieczy zastępczej, której celem jest zapewnienie mu czasowej opieki i wychowania. Umieszczenie dziecka poza rodziną biologiczną powinno stanowić środek ostateczny – stosowany, gdy dobro dziecka jest zagrożone. Zastąpienie dziecku wychowania w rodzinie własnej poprzez stworzenie warunków zbliżonych do tych, które istnieją w prawidłowo funkcjonującej rodzinie – to idea zastępczych form opieki, która swoje odzwierciedlenie znajduje w rozbudowanej formie systemu pieczy zastępczej.

Głównym założeniem pieczy zastępczej jest zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców. Są to działania mające na celu zabezpieczenie potrzeb dziecka w formach pieczy zastępczej do czasu unormowania jego sytuacji i powrót dziecka do jego rodziny naturalnej, a gdy jest to niemożliwe, przysposobienie dziecka. Jednakże dla dobra dziecka możliwe jest pozostawienie go w długoterminowym rodzinnym środowisku zastępczym do usamodzielnienia.

Ogólne tendencje zmian w systemie pieczy zastępczej zostały zawarte w ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Ich podstawę stanowi deinstytucjonalizacja. Wprowadzając nowe przepisy, założono:

- 1) ograniczenie roli placówek opiekuńczo-wychowawczych w opiece nad dzieckiem poprzez umieszczanie w nich dzieci powyżej 10. r.ż.;
- 2) zbliżenie standardu opieki w placówkach do warunków istniejących w rodzinie

wielodzietnej, przede wszystkim poprzez prowadzenie wyłącznie placówek 14-osobowych;

- 3) znaczne zwiększenie liczby rodzinnych form pieczy zastępczej (rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka);
- 4) zintensyfikowanie i poszerzenie działań profilaktycznych w pracy z rodziną w jej środowisku zamieszkania.

W okresie dochodzenia do wyznaczonych standardów pojawia się wiele trudnych wyzwań społeczno-ekonomicznych, m.in. związanych z niestabilnością systemu pieczy zastępczej, nieodpowiednią liczbą kandydatów do pełnienia roli rodziców zastępczych czy brakiem środków finansowych na efektywniejsze i nowoczesne, ale niekiedy droższe rozwiązania.

Ryzyko niepowodzeń w tym zakresie może być zmniejszone przez działania samorządu ukierunkowane m.in. na:

- upowszechnienie wiedzy wśród mieszkańców na temat rodzicielstwa zastępczego i pieczy zastępczej,
- zwiększenie dostępności lokalnych systemów wsparcia socjalnego, pedagogicznego i psychologicznego dla rodzin dysfunkcyjnych,
- promocję rodzicielstwa zastępczego i rozbudowywanie systemu motywacyjnego dla osób rozważających podjęcie działań na rzecz pomocy dziecku.

Pieczą zastępczą sprawowana jest w formie:

- 1) rodzinnej;
- 2) instytucjonalnej.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

- 1) rodzina zastępcza:
  - a) spokrewniona,
  - b) niezawodowa,
  - c) zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna;
- 2) rodzinny dom dziecka.

Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, u których umieszczono dziecko w celu sprawowania nad nim pieczy zastępczej.

Rodzinę zastępczą spokrewnioną tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka. Natomiast rodzinę zastępczą zawodową lub rodzinę zastępczą niezawodową tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie.

Formami instytucjonalnej pieczy zastępczej są:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawcze:
  - a) socjalizacyjne,
  - b) interwencyjne,
  - c) specjalistyczno-terapeutyczne,
  - d) rodzinne;
- 2) regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne;
- 3) interwencyjne ośrodki preadopcyjne.

Konieczność opracowania Programu wynika z zapisu art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, który stanowi, że do zadań własnych Powiatu należy m.in. opracowanie i realizacja 3-letniego powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej. Niniejszy Program opracowany na lata 2024–2026, w większości planowanych zadań jest kontynuacją kierunków działań zawartych w Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Krapkowickim na lata 2021–2023.

Na terenie naszego powiatu nie ma placówki opiekuńczo-wychowawczej, ale ze względu na ogólnie przyjętą deinstytucjonalizację pieczy zastępczej (ograniczoną liczbę miejsc w placówkach na terenie całego kraju) mamy trudności w realizacji postanowień sądu dot. umieszczenia małoletnich dzieci w pieczy zastępczej, w tym również w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.

1. Charakterystyka pieczy zastępczej na terenie powiatu krapkowickiego

1.1. Rodzinna piecza zastępcza

Dzieci częściowo bądź całkowicie pozbawione opieki rodzicielskiej umieszczane są w rodzinnej pieczy zastępczej, tj. w rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka bądź też w instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. W pierwszej kolejności czynione są starania, aby dziecko umieścić w rodzinnej pieczy zastępczej, a dopiero wówczas, gdy nie ma kandydatów do sprawowania rodzinnej pieczy zastępczej dla danego dziecka, umieszczane jest ono w placówce opiekuńczo-wychowawczej.

Na terenie powiatu krapkowickiego w 2022 r. zastępczą formą opieki i wychowania objętych było **160** dzieci, umieszczonych w 84 rodzinach zastępczych i w 8 rodzinnych domach dziecka na terenie powiatu krapkowickiego.

Na 84 rodziny zastępcze składało się:

- 1) **51** rodzin zastępczych spokrewnionych z dzieckiem, w których wychowywało się łącznie **69** dzieci;
- 2) **27** rodzin zastępczych niezawodowych, w których opiekę znalazło **33** dzieci;
- 3) **6** rodzin zastępczych zawodowych, w których opiekę znalazło **13** dzieci.

Natomiast w **8** rodzinnych domach dziecka pieczę zastępczą znalazło **45** dzieci.

Tabela 1. Formy rodzinnej pieczy zastępczej i liczba dzieci w nich przebywających na przełomie lat 2020–2022 (stan na 31. grudnia danego roku)

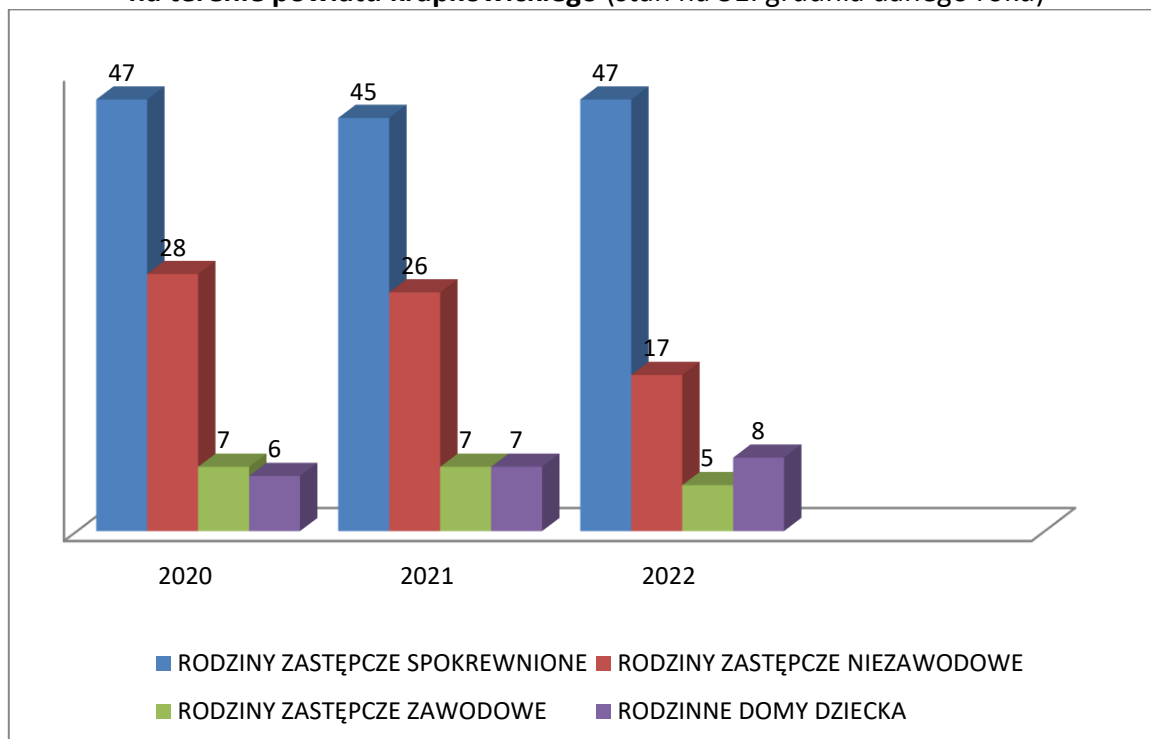
rok	LICZBA RODZIN / RODZINNYCH DOMÓW DZIECKA			LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022
RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE	47	45	47	65	61	63
RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE	28	26	17	41	34	25
RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE	7	7	5	12	13	9
RODZINNE DOMY DZIECKA	6	7	8	37	34	41
Ogółem	88	85	77	155	142	138

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Jak wynika z zebranych danych, na terenie powiatu krapkowickiego zdecydowaną większość stanowiły i stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których

opiekunami dzieci są dziadkowie albo rodzeństwo, a następnie rodziny zastępcze niezawodowe i rodziny zawodowe.

Wykres 1. Rodziny zastępcze ze względu na daną formę, funkcjonujące w latach 2020–2022 na terenie powiatu krapkowickiego (stan na 31. grudnia danego roku)

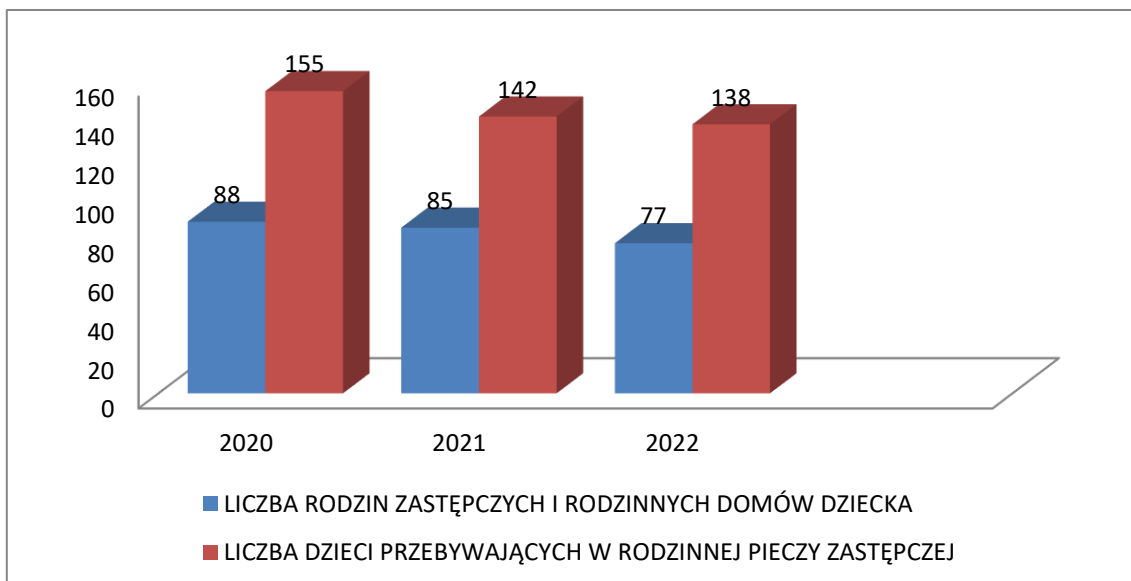
ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Ponadto **14** dzieci pochodzących z powiatu krapkowickiego przebywało w rodzinach zastępczych zamieszkałych na terenie innych powiatów.

Liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej cały czas utrzymuje się na wysokim poziomie, dlatego czynimy starania, aby wzrastała liczba rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych.

Poniżej za pomocą wykresu przedstawiam, jak na przełomie 3 ostatnich lat kształtowała się liczba dzieci pozbawionych opieki rodzicielskiej i liczba rodzin zastępczych. W roku 2022 r. 18 dzieci trafiło do rodzinnej pieczy zastępczej, z tego 17 z rodzin biologicznych, natomiast 1 dziecko zostało pozostawione w szpitalu.

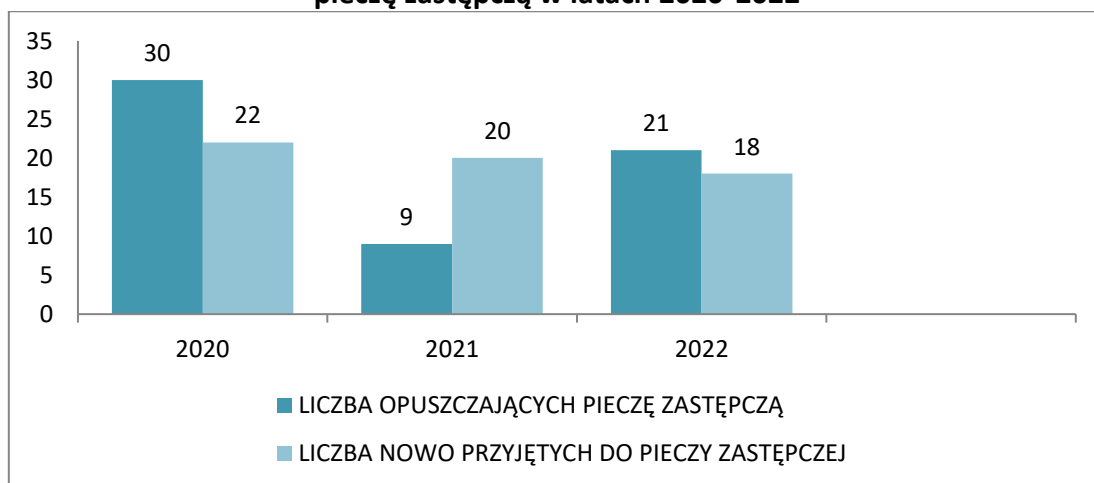
Wykres 2. Liczba rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i dzieci w nich przebywających w latach 2020–2022 (stan na 31. grudnia danego roku)

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Na Wykresie 3. przedstawione zostało zestawienie danych dotyczących liczby dzieci umieszczonych i opuszczających pieczę zastępczą w latach 2020–2022.

Wykres 3. Liczba dzieci przyjętych do rodzinnej pieczy zastępczej i opuszczających rodzinną pieczę zastępczą w latach 2020–2022

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

W roku 2022 pieczę zastępczą ogółem opuściło 21 podopiecznych, w tym 13 osób pełnoletnich. Główną przyczyną opuszczenia przez dzieci do 18. roku życia pieczy zastępczej była osobista styczność z kandydatami do adopcji – dotyczyła 2 dzieci, 2 dzieci zostało przysposobionych, 2 dzieci zostało umieszczonych w placówce opiekuńczo-wychowawczej, 1 dziecko powróciło do rodziny biologicznej, a 1 dziecko zmieniło miejsce zamieszkania (zostało umieszczone w pieczy zastępczej na terenie innego powiatu).

Jeśli natomiast mowa o pełnoletnich wychowankach, to 13 z nich się usamodzielniało i założyło samodzielne gospodarstwa domowe.

W 2022 r. rozwiązano 10 rodzin zastępczych z powodu opuszczenia przez dzieci lub osoby pełnoletnie pieczy zastępczej lub przeniesienia dzieci do innych form pieczy zastępczej.

W rozbiciu na typy rodzin oraz liczbę umieszczonych u nich dzieci przeważającą część

stanowią rodziny spokrewnione oraz te, które sprawują opiekę nad 1 dzieckiem. Dane na temat liczby dzieci wychowujących się w rodzinach zastępczych i rodzinnych domach dziecka na terenie naszego powiatu przedstawia Tabela 2.

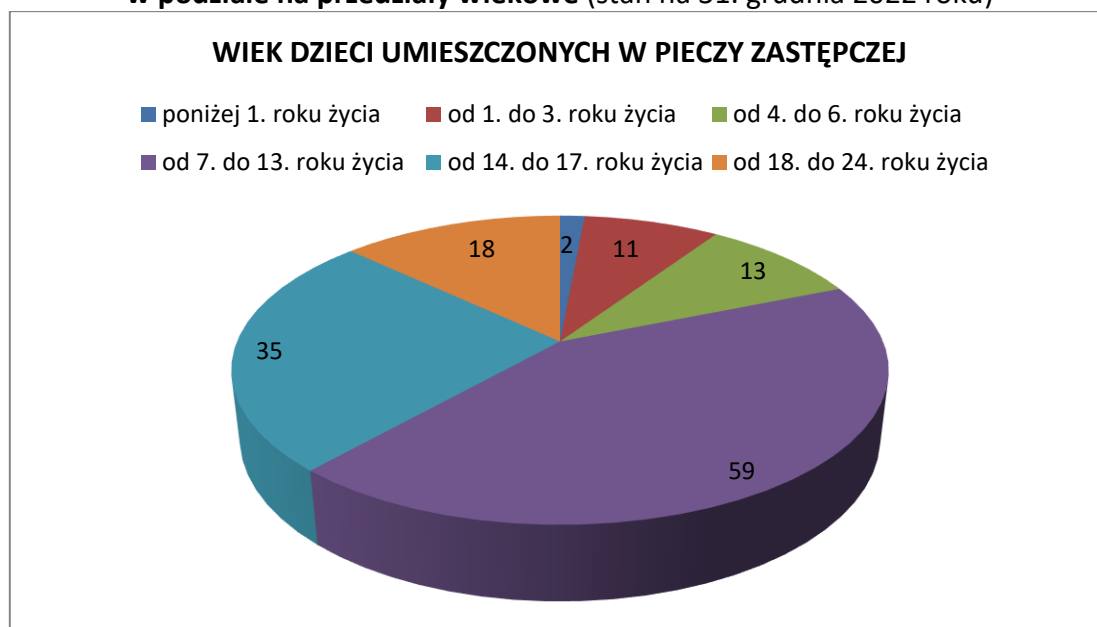
Tabela 2. Rodzinna piecza zastępcza w podziale na liczbę dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych (stan na 31. grudnia danego roku)

	LICZBA DZIECI UMIESZCZONYCH											
	RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE			RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE			RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE			RODZINNE DOMY DZIECKA		
ROK	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
z 1 dzieckiem	33	36	36	18	21	12	3	3	2	0	0	0
z 2 dzieci	2	4	8	5	4	4	2	3	2	0	0	1
z 3 dzieci	4	4	2	0	0	0	0	0	1	2	3	2
z 4 dzieci i więcej	1	1	1	1	1	1	1	1	0	4	4	5
ogółem	40	45	47	24	26	17	6	7	5	6	7	8

ŹRÓDŁO: Sprawozdania dotyczące rodzinnej pieczy zastępczej PS-02 przekazywane do Głównego Urzędu Statystycznego, według stanu na dzień 31. grudnia danego roku sprawozdawczego.

Ważne znaczenie w opiece nad dzieckiem ma jego wiek, warunkuje on dostosowanie odpowiednich metod wychowawczych oraz wymaga od rodziców odpowiedniego podejścia i znajomości etapów rozwojowych dzieci. Wiek dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej przedstawia Wykres 4., gdzie warto zwrócić uwagę na fakt, że najwięcej spośród dzieci przebywających w pieczy zastępczej mieści się w przedziale 7–13 lat.

Wykres 4. Liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2022 w podziale na przedziały wiekowe (stan na 31. grudnia 2022 roku)

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Podstawowym celem umieszczenia dziecka poza rodziną jest udzielenie wsparcia dziecku i rodzinie. Piecza zastępcza z założenia jest nastawiona na przywrócenie dziecka rodzinie. Tak więc rodzinna opieka zastępcza z założenia jest opieką tymczasową. Rodzina zastępcza nie przejmuje pełni praw rodzicielskich, a ograniczenie władzy rodzicielskiej

nie pozbawia rodziców określonych praw i obowiązków dotyczących podejmowania odpowiedzialnych decyzji, m.in. w sprawach sposobu leczenia, wyboru kierunku edukacji. Na rodzicach dalej spoczywa obowiązek alimentacyjny oraz zachowują oni prawo do styczności osobistej z dzieckiem. Zakres tych praw i obowiązków w uzasadnionych sytuacjach może określić i ograniczyć sąd. Przy dobrych rokowaniach, sąd może władzę rodzicielską przywrócić, a w sytuacji rażącego zaniedbywania swych obowiązków lub trwałego braku zainteresowania sytuacją dziecka może pozbawić władzy rodzicielskiej. Tabela 3. obrazuje jak wygląda sytuacja dzieci przebywających w pieczy zastępczej oraz okres przebywania ich poza rodziną naturalną, gdzie w znacznej większości – bo dotyczy aż 83 podopiecznych, sięga ponad 3 lata.

Tabela 3. Rodzinna piecza zastępcza w podziale na długość okresu przebywania dzieci w niej umieszczonych (stan na 31. grudnia 2022 roku)

	LICZBA DZIECI					
	OKRES PRZEBYWANIA DZIECI W RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ					
	do 3 miesięcy	powyżej 3 do 6 miesięcy	powyżej 6 do 12 miesięcy	powyżej 1 roku do 2 lat	powyżej 2 lat do 3 lat	Powyżej 3 lat
RODZINY ZASTĘPCZE SPOKREWNIONE	4	0	4	9	7	39
RODZINY ZASTĘPCZE NIEZAWODOWE	0	0	1	10	1	13
RODZINY ZASTĘPCZE ZAWODOWE	0	0	2	0	1	6
RODZINNE DOMY DZIECKA	0	1	7	1	7	25

ŹRÓDŁO: Sprawozdanie rzeczowo-finansowe z pieczy zastępczej za II półrocze 2022 r.

Warto także przyrzeć się liczbie rodzin zastępczych oraz liczbie dzieci w nich umieszczonych w poszczególnych gminach powiatu. Rodzinna piecza zastępcza funkcjonuje na terenie wszystkich gmin powiatu krapkowickiego. Dane prezentuje Tabela 4. Wynika z niej, że najwięcej rodzin zastępczych działa na terenie Gminy Krapkowice – w 2022 r. w 28 rodzinach umieszczonych zostało 36 dzieci. Pod względem liczby rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych, kolejną gminą przodującą jest Gmina Zdzeszowice. Najmniej rodzin zastępczych znajduje się w Gminie Strzeleczki i Gminie Walce. Różnice związane są przede wszystkim z obszarem terytorialnym, jakie poszczególne gminy zajmują.

Jeden rodzinny dom dziecka, w którym na dzień 31.12.2022 r. przebywało 9 dzieci, mieści się na terenie powiatu prudnickiego. Na podstawie porozumienia między powiatami rodzinny dom dziecka obsługiwany jest przez Powiat Krapkowicki.

Poniżej przedstawiam szczegółowe dane na temat liczby rodzin zastępczych w rozbiciu na poszczególne gminy powiatu krapkowickiego.

Tabela 4. Rodziny zastępcze oraz liczba wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej w podziale na gminy powiatu krapkowickiego (stan na 31. grudnia 2022 roku)

PODOPIECZNI RODZINNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ W DANEJ FORMIE, W PODZIALE NA LATA I POSZCZEGÓLNE GMINY POWIATU KRAPKOWICKIEGO						
Wyszczególnienie		GMINA KRAPKOWICE	GMINA ZDZIESZOWICE	GMINA GOGOLIN	GMINA STRZELECZKI	GMINA WALCE
OGÓŁEM RODZINY ZASTĘPCZE / RODZINNE DOMY DZIECKA	Liczba rodzin	28	25	13	5	5
	Liczba dzieci	36	48	34	5	6
RODZINY SPOKREWNIONE	Liczba rodzin	21	14	6	2	4
	Liczba dzieci	26	18	12	2	5
RODZINY NIEZAWODOWE	Liczba rodzin	5	6	3	2	1
	Liczba dzieci	6	12	4	2	1
RODZINY ZAWODOWE	Liczba rodzin	2	1	1	1	0
	Liczba dzieci	4	1	3	1	0
RODZINNE DOMY DZIECKA	Liczba rodzin	0	4	3	0	0
	Liczba dzieci	0	17	15	0	0

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Rodziny zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość miesięcznej pomocy pieniężnej uzależniona jest od typu rodziny zastępczej. Od 01.06.2023 r. w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej spokrewnionej świadczenie wypłacane jest w wysokości 899,00 zł, natomiast w przypadku dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej zawodowej, niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka świadczenie wynosi 1 361,00 zł miesięcznie.

Zawodowa rodzina zastępcza oraz prowadzący rodzinny dom dziecka otrzymuje dodatkowo miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 4 100,00 zł. Funkcjonujące na terenie naszego powiatu zawodowe rodziny zastępcze oraz rodzinne domy dziecka otrzymują wynagrodzenie w wysokości od 4 100,00 zł do 5 500,00 zł brutto miesięcznie. Wysokość wynagrodzenia uzależniona jest od formy pieczy zastępczej i od liczby dzieci, nad którymi sprawowana jest piecza zastępcza.

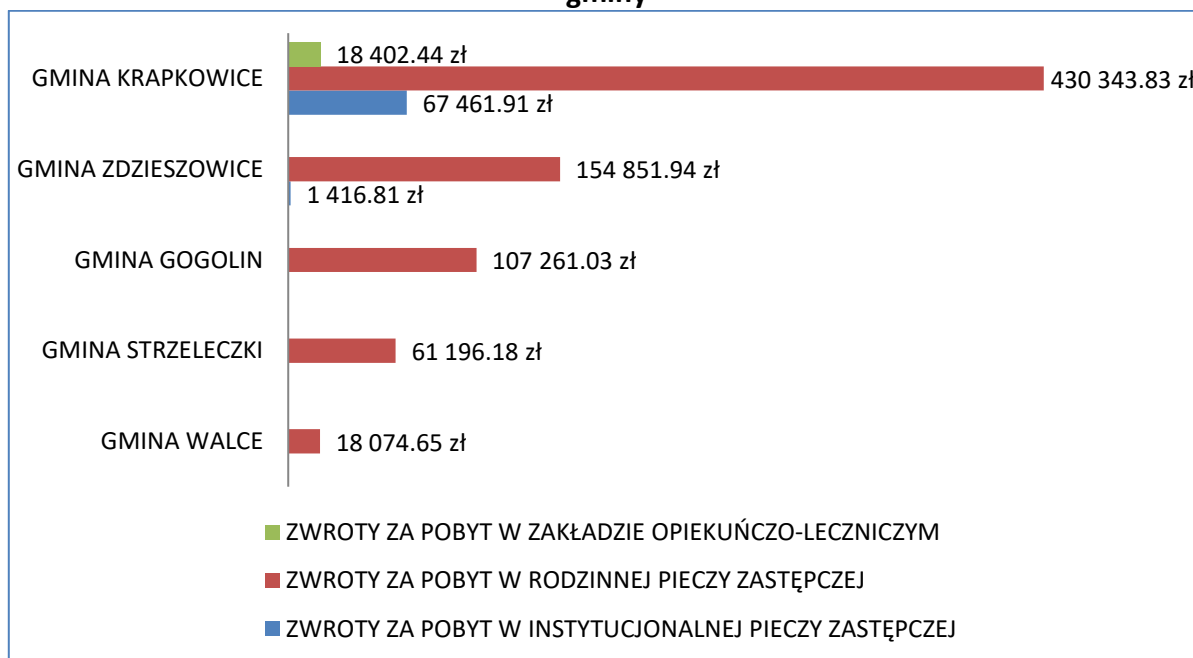
Finansowanie zadań z zakresu pieczy zastępczej, zarówno rodzinnej jak i instytucjonalnej należy do zadań powiatu oraz gminy. Od 01.01.2012 r. gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

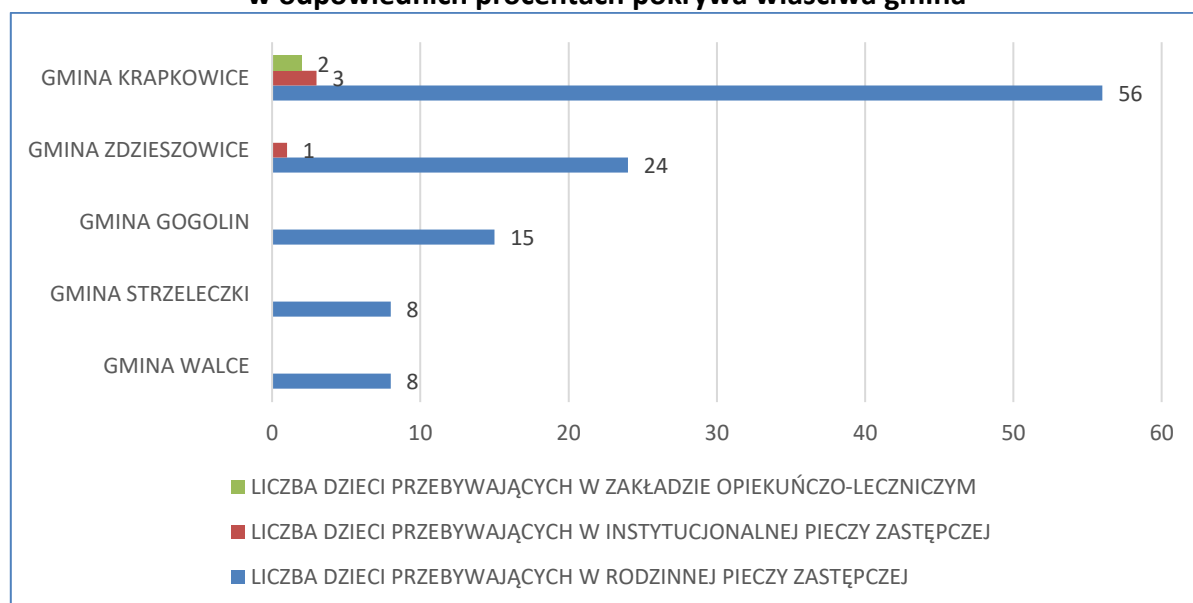
Zgodnie z powyższym w wyniku zwrotów uzyskanych z **gmin**, Powiat Krapkowicki otrzymał w roku 2022 kwotę **771 727,63 zł** na rodzinną pieczę zastępczą, na pieczę zastępczą instytucjonalną kwotę **68 878,72 zł**, natomiast z uwagi na pobyt dziecka w Zakładzie Opiekuńczo-Lecznicznym kwotę **18 402,44 zł**. Szczegółowy rozkład otrzymanych procentowych wydatków z podziałem na poszczególne gminy i liczbę dzieci, których powyższy zwrot dotyczy, przedstawia Wykres 5. i Wykres 6.

Wykres 5. Zwroty otrzymywane z gmin w roku 2022 na pokrycie kosztów utrzymania w pieczy zastępczej dzieci, które przed umieszczeniem mieszkały na terenie właściwej gminy

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Wykres 6. Liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej, za których koszty utrzymania w odpowiednich procentach pokrywa właściwa gmina

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

1.2. Instytucjonalna piecza zastępcza

W związku z tym, że brakuje osób chętnych do pełnienia funkcji rodzinnej pieczy zastępczej, a na terenie powiatu krapkowickiego nie ma całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych – dzieci z naszego powiatu, które zostały pozbawione prawidłowej opieki rodzicielskiej, są umieszczane w placówkach na terenie innych powiatów.

Powiat posiadający placówkę w pierwszej kolejności umieszcza w niej dzieci pochodzące ze swojego terenu, a dopiero w przypadku wolnych miejsc – dzieci z innych powiatów. Zdarza się też, że dzieci przebywają w placówkach interwencyjnych powyżej zakładanych 3 miesięcy, gdyż nie ma wolnych miejsc w placówkach socjalizacyjnych. Czasem, ze względu na brak miejsc w placówkach bliżej położonych, dzieci umieszczane są w placówkach odległych od miejsca zamieszkania. Są też takie sytuacje, gdy są trudności w realizacji postanowień sądu o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej, bo nie ma wolnych miejsc w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej. Na dzień 31.12.2022 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 4 wychowanków pochodzących z naszego powiatu (3 w placówce socjalizacyjnej, a 1 w placówce interwencyjnej), a na realizację postanowienia sądowego czekało 2 dzieci. W pierwszej połowie 2023 r. w placówkach opiekuńczo-wychowawczych przebywało 7 dzieci, zaś 4 oczekiwało na realizację postanowienia.

Niestety, mimo podejmowanych działań, ciągle mamy dzieci oczekujące na wolne miejsca w pieczy zastępczej. Ze względu na niewystarczającą liczbę zgłaszających się kandydatów na rodzinne formy pieczy zastępczej oraz standard dotyczący liczby wychowanków w placówce opiekuńczo-wychowawczej (maksymalnie 14) oraz brak takiej placówki na terenie naszego powiatu, konieczne jest podjęcie działań umożliwiających rozwiązanie tej trudnej sytuacji, która ma miejsce nie tylko na terenie powiatu krapkowickiego, ale i na terenie całego kraju. Tym bardziej, że w ostatnim czasie obserwujemy niepokojący wzrost postanowień sądowych o umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej. Wiodącą przyczyną ograniczania władzy rodzicielskiej i umieszczania dzieci w pieczy zastępczej jest nadużywanie przez rodziców biologicznych alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, a w konsekwencji dopuszczanie się do dużych zaniedbań opiekuńczo-wychowawczych wobec swoich dzieci. Nie brakuje również sytuacji stosowania przemocy rodziców względem dzieci.

Tabela 5. Liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2020–2022

LICZBA DZIECI PRZEBYWAJĄCYCH W PLACÓWKACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH			
Rok	2020	2021	2022
Liczba dzieci	6	5	4

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywały dzieci z naszego powiatu w 2022 r. wynosił od 5 206,77 zł w Domu Dziecka w Namysłowie (powiat namysłowski) do 5 743,37 zł w Domu Dziecka w Mochowie (powiat prudnicki) oraz 8 500,88 zł w Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej Typu Interwencyjnego nr 2 w Kędzierzynie-Koźlu. W 2023 r. było to 5 845,42 zł za Dom Dziecka w Namysłowie, 6 576,91 zł za Dom Dziecka w Mochowie i aż 11 245,68 zł za Placówkę Opiekuńczo-Wychowawczą Typu Interwencyjnego nr 2 w Kędzierzynie-Koźlu.

Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka w placówce w 2022 roku wynosił 3 715,93 zł. Jest on bardzo niski w porównaniu do miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w tym okresie, a wynika to z krótkiego czasu pobytu w placówce niektórych dzieci w danym roku. W 2022 r. powiat poniósł wydatki z tytułu miesięcznego kosztu utrzymania dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w łącznej wysokości **178 364,44 zł**.

Poniżej przedstawiam, jak kształtowały się wydatki na utrzymanie dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych oraz rodzinnej pieczy zastępczej na przełomie trzech ostatnich lat.

Tabela 6. Koszty utrzymania dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej

Rok	Łączne roczne wydatki powiatu krapkowickiego na utrzymanie dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych	Średni koszt utrzymania dziecka
2020	272 687,37 zł	3 787,32 zł
2021	193 580,50 zł	3 226,34 zł
2022	178 364,44 zł	3 715,93 zł

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

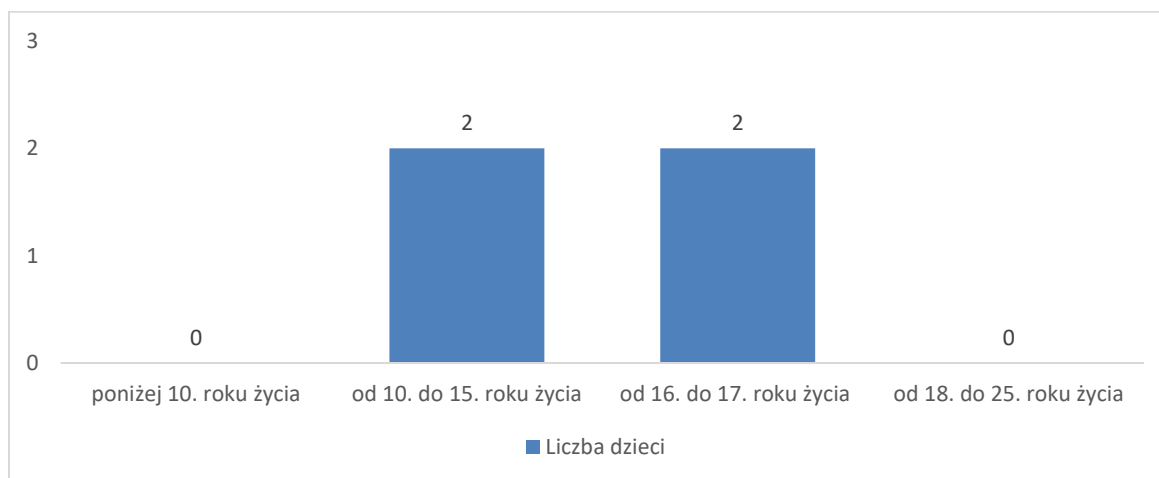
Tabela 7. Wydatki na utrzymanie dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej

Rok	Liczba dzieci ogółem	Wydatki na opiekę i wychowanie dziecka (świadczenia dla rodzin zastępczych, wynagrodzenia dla RZZ i RDD i osób do pomocy oraz dla koordynatorów)	Zwroty z powiatów	Zwroty z gmin	Faktycznie poniesione wydatki – po uwzględnieniu zwrotów z gmin i powiatów	Średni miesięczny koszt utrzymania dziecka
2020	155	2 394 810,91 zł	543 698,82 zł	534 910,24 zł	1 316 201,85 zł	707,64 zł
2021	151	2 605 689,69 zł	549 395,21 zł	633 218,26 zł	1 423 076,22 zł	785,36 zł
2022	160	3 021 389,70 zł	581 135,13 zł	771 727,63 zł	1 668 526,94 zł	869,02 zł

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Z powyższych danych wynika, że koszt rodzinnej pieczy zastępczej w przeliczeniu na jednego wychowanka jest znacznie niższy niż instytucjonalnej pieczy zastępczej, nie mówiąc już o niepodważalnej przewadze opieki rodzinnej w zakresie warunków do prawidłowego rozwoju i wychowania dzieci. Z tych dwóch względów należy wspierać i rozwijać wszelkie formy rodzicielstwa zastępczego.

Wykres 7. Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w roku 2022 w podziale na przedziały wiekowe (stan na 31. grudnia 2022 roku)

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Z przedstawionych powyżej danych wynika, że dzieci, które przebywają w placówkach opiekuńczo-wychowawczych są w wieku dorastania, w związku z czym znalezienie dla nich kandydatów na rodziców zastępczych – a tym bardziej adopcyjnych – jest bardzo trudne. Należy więc dążyć do tego, żeby kolejne dzieci, które będą musiały opuścić rodzinę naturalną, trafiły do rodzinnych form pieczy zastępczej.

Aby zrealizować takie założenie, konieczne jest pozyskanie kandydatów na rodziny zastępcze i na prowadzących rodzinne domy dziecka, a jednocześnie zapewnienie im korzystnych warunków do podjęcia opieki. Należy również zapewnić środki finansowe na utworzenie kolejnych rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka.

1.3. Usamodzielnianie pełnoletnich wychowanków zastępczych form opieki

Do zadań z zakresu pomocy społecznej i pieczy zastępczej realizowanych przez Powiat Krapkowicki należy przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, zagospodarowanie oraz na kontynuowanie nauki.

Pełnoletnim wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą przysługuje pomoc pieniężna na kontynuację nauki (dla osób znajdujących się w przedziale wiekowym 18–25 lat, które kontynuują naukę w różnych typach szkół) oraz pomoc na usamodzielnienie w formie pieniężnej i na zagospodarowanie.

W powiecie krapkowickim w 2022 r. pomoc w procesie usamodzielnienia udzielana była 1 pełnoletniej wychowance opuszczającej instytucjonalną pieczę zastępczą, 4 wychowankom opuszczającym Młodzieżowe Ośrodki Wychowawcze oraz 19 pełnoletnim wychowankom opuszczającym rodzinną pieczę zastępczą. Tabela 8 przedstawia liczbę usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków, którzy opuścili rodzinną lub instytucjonalną pieczę zastępczą, niezależnie od podstawy prawnej na podstawie której pomoc im przysługuje.

Tabela 8. Liczba usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki w latach 2020–2022

Rok	RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA			INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA			MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Pomoc na kontynuowanie nauki	17	15	13	5	3	0	3	1	0
Pomoc na usamodzielnienie	7	2	7	0	1	1	1	2	3
Pomoc na zagospodarowanie	1	3	5	1	1	0	1	1	3

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

Jednym z największych problemów osób usamodzielnianych, opuszczających pieczę zastępczą, jest trudność w pozyskaniu mieszkania i tym samym stworzenia sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych. Ponadto osoby te cechuje często bierność, niechęć do zmian w swoim życiu, niejednokrotnie zbyt niska motywacja do zdobywania wykształcenia lub kwalifikacji zawodowych. Okoliczności te utrudniają realizację programów usamodzielnienia. Dlatego celowe jest podejmowanie działań wspierających proces usamodzielnienia, aby mógł on przebiegać w szerszym zakresie i w bardziej efektywny sposób.

Udzielona pomoc dla wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki, w tym wysokość oraz formę udzielanej pomocy przedstawia Tabela 9.

Tabela 9. Koszty poniesione przez Powiat Krapkowicki na usamodzielniających się wychowanków opuszczających zastępcze formy opieki w latach 2020–2022 (w zł)

Rok	RODZINNA PIECZA ZASTĘPCZA			INSTYTUCJONALNA PIECZA ZASTĘPCZA			MŁODZIEŻOWE OŚRODKI WYCHOWAWCZE		
	2020	2021	2022	2020	2021	2022	2020	2021	2022
Pomoc na kontynuowanie nauki	69 120,29	84 474,20	65 810,78	20 200,66	3 999,86	0,00	2 644,50	528,90	0,00
Pomoc na usamodzielnienie	41 635,00	10 669,00	45 703,00	0,00	7 458,00	7 458,00	3 526,00	10 578,00	14 696,00
Pomoc na zagospodarowanie	1 577,00	6 662,00	8 649,00	1 577,00	1 695,00	0,00	1 763,00	1 763,00	5 437,00

ŹRÓDŁO: Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach, opracowanie własne.

W ramach wsparcia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w zapewnieniu tymczasowego schronienia utworzone zostały mieszkania chronione, kompletnie umeblowane i wyposażone. Od roku 2022 terenie powiatu krapkowickiego funkcjonują 3 mieszkania chronione przeznaczone łącznie dla 6 wychowanków. W 2022 roku w ww. mieszkaniach przebywało łącznie 3 wychowanków.

1.4. Realizowane projekty i działania wspierające i promujące rodzicielstwo zastępcze

Projekty wspierające rodzicielstwo zastępcze

Powiat Krapkowicki / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach poszukuje różnych możliwości wspierania rodzin zastępczych oraz podejmuje działania promujące rodzicielstwo zastępcze.

Powiat Krapkowicki / PCPR ma duże doświadczenie w zakresie realizacji projektów i konkursów na rzecz wsparcia rodzinnej pieczy zastępczej, w tym ministerialnych i unijnych. Posiada doświadczenie przy organizacji szkoleń, warsztatów, wyjazdów, pikników itp.

W latach 2020–2023 Powiat Krapkowicki był partnerem w projekcie pn. **"Blżej rodziny i dziecka - wsparcie rodzin przeżywających problemy opiekuńczo-wychowawcze oraz wsparcie pieczy zastępczej"** oraz w jego kolejnych dwóch edycjach (obecnie trwa III edycja). Projekt jest współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Opolskiego na lata 2014–2020 w ramach Osi priorytetowej VIII – Integracja społeczna (w zakresie wsparcia rodziny i pieczy zastępczej), Działania 8.1 Dostęp do wysokiej jakości usług zdrowotnych i społecznych. Liderem projektu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu. Partnerami w realizacji projektu jest Opolskie Centrum Demokracji FRDL i samorządy lokalne – w tym Powiat Krapkowicki.

W ramach ww. programu (edycja II) podjęto nw. działania:

1) w 2019 roku:

- zakupiono dom w miejscowości Gogolin z przeznaczeniem na rodzinny dom dziecka;
- przeprowadzono remont zakupionego domu przeznaczonego na rodzinny dom dziecka;
- zatrudniono psychologa udzielającego wsparcia rodzinom zastępczym oraz dzieciom przebywającym w rodzinnej pieczy zastępczej oraz usamodzielniającym się wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą, w tym przebywającym w mieszkaniach chronionych;
- zorganizowano 7-dniowe warsztaty narciarsko-snowboardowe dla 25 dzieci z rodzin zastępczych w miejscowości Rabka Zdrój,
- zorganizowano wyjazd letni dla 39 dzieci do miejscowości Sianożęty;

2) w 2020 roku:

- zakupiono wyposażenie do (powstałego w ramach ww. projektu) rodzinnego domu dziecka m.in. meble, sprzęt AGD, RTV oraz wypłacono wynagrodzenie dla prowadzących rodzinny dom dziecka zgodnie z wcześniej podpisaną umową,
- udzielano wsparcia psychologicznego rodzinom zastępczym oraz przebywającym pod ich opieką dzieci a także usamodzielniającym się wychowankom opuszczającym pieczę zastępczą, w tym przebywającym w mieszkaniu chronionym,
- zorganizowano 7-dniowe warsztaty narciarskie dla dzieci z rodzin zastępczych w miejscowości Ochotnica Górna;

3) w 2021 roku:

- zorganizowano półkolonie dla 25 dzieci z rodzin zastępczych,
- kontynuowano wsparcie psychologiczne dla rodzin zastępczych, przebywających pod ich opieką dzieci oraz usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą;

4) w 2022 roku:

- kontynuowano wsparcie psychologiczne dla rodzin zastępczych, przebywających pod ich opieką dzieci oraz usamodzielniających się pełnoletnich wychowanków

opuszczających pieczę zastępczą,

- zorganizowano 5-dniowe półkolonie dla 25 dzieci z rodzin zastępczych w miejscowościach zlokalizowanych na terenie powiatu krapkowickiego, w ramach których zapewniono dzieciom dowóz do miejsc odbywania się półkolonii, wyżywienie, opiekę psychologa, opiekę medyczną oraz opiekę wykwalifikowanych opiekunów;

5) w 2023 roku:

- zakupiono około 190 paczek ze słodyczami dla dzieci z pieczy zastępczej oraz dzieci własnych rodzin zastępczych.

W ramach ww. programu (edycja III) podjęto nw. działania:

1) w 2020 roku:

- zakupiono mieszkanie w Gogolinie z przeznaczeniem na mieszkanie chronione dla 2 pełnoletnich wychowanków opuszczających pieczę zastępczą;

2) w 2021 roku:

- przeprowadzono remont mieszkania położonego w Gogolinie zakupionego przez Powiat Krapkowicki z przeznaczeniem na mieszkanie chronione,
- zorganizowano piknik rodzinny dla rodzin zastępczych, gdzie gry, konkursy i zabawy były prowadzone przez wodzireja, a dla każdego dziecka uczestniczącego w pikniku były zakupione nagrody/upominki;

3) w 2022 roku:

- zakupiono wyposażenie do mieszkania chronionego w Gogolinie, w którym zamieszkało 2 wychowanków opuszczających pieczę zastępczą,
- prowadzono zajęcia logopedyczne oraz fizjoterapeutyczne dla dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej,
- zorganizowano 3-dniowy wyjazd do Wisły dla rodzin zastępczych z terenu powiatu krapkowickiego, w którym udział wzięło łącznie 100 osób, w tym 2 opiekunów (pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach) – uczestnikom wyjazdu zapewniono transport, nocleg, wyżywienie, ubezpieczenie, opiekę wykwalifikowanej kadry, opiekę medyczną, warsztaty z psychologiem oraz wejście na atrakcje regionu,
- przeprowadzono 10-dniową wycieczkę dydaktyczno-rekreacyjną dla 25 dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej do Lewina Kłodzkiego – uczestnikom wyjazdu zapewniono transport, nocleg, wyżywienie, ubezpieczenie, opiekę wykwalifikowanej kadry, opiekę medyczną oraz wejście na liczne atrakcje regionu,
- przeprowadzono 1-dniowy wyjazd integracyjny do parku rozrywki Energylandia w Zatorze dla rodzin zastępczych z terenu powiatu krapkowickiego, w którym udział wzięło łącznie 96 osób, w tym dwóch opiekunów (pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach) – uczestnikom wyjazdu zapewniono transport, wyżywienie, ubezpieczenie, opiekę wykwalifikowanej kadry, opiekę medyczną oraz wejście do Energylandii,
- zorganizowano piknik integracyjno-mikołajkowy dla rodzin zastępczych – w jego ramach zapewniono uczestnikom wyżywienie, upominki, słodycze oraz osobę prowadzącą gry i zabawy;

4) w 2023 roku:

- zorganizowano warsztaty narciarsko-snowboardowe dla 25 dzieci i młodzieży z pieczy zastępczej – w warsztatach udział wzięło 25 dzieci i młodzieży z pieczy zastępczej, uczestnikom zapewniono transport, nocleg, wyżywienie, ubezpieczenie, opiekę wykwalifikowanej kadry, opiekę medyczną, warsztaty narciarskie i snowboardowe

- z wykwalifikowanymi instruktorami oraz wejście na liczne atrakcje regionu,
- zorganizowano 1-dniowy wyjazd integracyjny do parku rozrywki Energylandia w Zatorze dla rodzin zastępczych z terenu powiatu krapkowickiego, w którym udział wzięło łącznie 96 osób, w tym dwóch opiekunów (pracowników Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach) – uczestnikom wyjazdu zapewniono transport, wyżywienie, ubezpieczenie, opiekę wykwalifikowanej kadry, opiekę medyczną oraz wejście do Energylandii,
  - zorganizowano piknik integracyjny dla rodzin zastępczych i ich podopiecznych – piknik został zorganizowany w Mosznej, w jego ramach zapewniono uczestnikom wyżywienie, upominki, wejście na teren zamku i parku oraz gry i zabawy terenowe.

Projekt pn. „Wsparcie dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w okresie epidemii COVID-19”. Projekt realizowany był w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój na lata 2014–2020 – Działania 2.8 Rozwój usług społecznych świadczonych w środowisku lokalnym PI 9iv: Ułatwianie dostępu do przystępnych cenowo trwałych oraz wysokiej jakości usług, w tym opieki zdrowotnej i usług socjalnych świadczonych w interesie ogólnym. Na jego realizację Powiat Krapkowicki otrzymał środki w wysokości 283 373,76 zł z czego 84,28% stanowiły środki europejskie, a 15,72% środki budżetu państwa. Finansowy wkład własny Powiatu nie był wymagany. W ramach projektu zakupiono:

- 94 laptopy z oprogramowaniem i pakietem Office oraz 94 myszki dla dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej z przeznaczeniem do zdalnej nauki, z możliwością wykorzystania w czasie wolnym,
- środki ochrony osobistej: maseczki (2 440 szt.), rękawiczki (12 676 szt.) oraz płyny do dezynfekcji (310 litrów). Środki ochrony osobistej zostały przekazane rodzinom zastępczym.

Działania wspierające rodzicielstwo zastępcze

W 2021 r. zorganizowano 2 szkolenia stacjonarne dla dwóch grup rodziców zastępczych pod nazwą:

- 1) „Babcia i dziadek rodziną zastępczą – specyfika rodziny”,
- 2) „Szkolenie doskonalące dla rodzin zastępczych zawodowych – mix zagadnień (świat dziecka trafiającego do pieczy, rola rodzica zastępczego, trauma i uraz, budowanie więzi)”.

W 2022 r. zorganizowano szkolenie stacjonarne dla rodzin zastępczych pt. „Opieka nad dzieckiem z zaburzeniami więzi oraz z traumą rozwojową”. Szkolenie zostało zorganizowane w ramach konkursu „Zrozumieć dziecko – edycja lokalna” ogłoszonego przez Fundację Ernst&Young z siedzibą w Warszawie.

2. Zadania powiatu w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej

Do zadań własnych powiatu należy m.in.:

- 1) opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej, plan ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej oraz limit rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy;
- 2) zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych;

- 3) organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne przez wspieranie procesu usamodzielnienia;
- 4) tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych;
- 5) prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym;
- 6) organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego;
- 7) organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
  - a) grup wsparcia,
  - b) specjalistycznego poradnictwa;
- 8) wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej;
- 9) zapewnianie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich;
- 10) wprowadzanie danych do rejestru, o którym mowa w art. 38d ust. 1, ich aktualizacja i usuwanie;
- 11) kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej albo centrum usług społecznych dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka;
- 12) finansowanie:
  - a) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - b) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
  - c) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego;
- 13) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu;
- 14) przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji w przypadku powstania zaległości z tytułu nieponoszenia odpłatności za okres dłuższy niż 12 miesięcy.

3. Plan rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej oraz ograniczenia liczby dzieci w instytucjonalnej pieczy zastępczej – cele i zadania do realizacji

Głównym celem Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Krapkowickim jest rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej. Cel ten rozwinęty został o 4 cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działania w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej. Każdy obszar (cel szczegółowy) opisują z góry określone zadania wraz ze sposobem ich realizacji. W większości jest to kontynuacja założeń i działań, które realizowano w ramach Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Krapkowickim na lata 2015–2023.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Krapkowickim na lata 2024–2026 opracowany został zgodnie z założeniami i wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, jak również dostosowany do realnych potrzeb i możliwości Powiatu Krapkowickiego w zakresie pieczy zastępczej.

Harmonogram działań dotyczących rozwoju pieczy zastępczej na lata 2024–2026

L. p.	Cel szczegółowy	Zadania do realizacji	Sposoby realizacji działań	Osoby / instytucje odpowiedzialne za realizację
1.	1. Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodziców.	<p>1.1. Promowanie w środowisku lokalnym zastępczych form opieki.</p> <p>1.2. Tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej, w tym rodzin zastępczych zawodowych zgodnie z przewidzianym limitem w danym roku kalendarzowym.</p> <p>1.3. Pomoc rodzinom zastępczym w regulowaniu sytuacji prawnej umieszczonych u nich dzieci.</p>	<p>1.1.1. Roznoszenie ulotek, rozmieszczanie ogłoszeń, informacji m.in. na facebooku, w lokalnej prasie, na tablicach ogłoszeń w budynku Starostwa Powiatowego, PCPR.</p> <p>1.1.2. Indywidualne spotkania i rozmowy z osobami zainteresowanymi tworzeniem pieczy zastępczej.</p> <p>1.1.3. Promowanie zastępczych form opieki podczas organizowanych imprez okolicznościowych w powiecie krapkowickim.</p> <p>1.1.4. Upowszechnianie roli i znaczenia rodzinnych zastępczych form opieki.</p> <p>1.2.1. Organizowanie szkoleń dla kandydatów na rodziców zastępczych.</p> <p>1.2.2. Tworzenie rodzinnych form pieczy zastępczej (rodziny zastępcze niezawodowe, zawodowe, w tym o charakterze pogotowia rodzinnego i rodzinne domy dziecka).</p> <p>1.2.3. Współpraca z sądem oraz z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej w zakresie rodzicielstwa zastępczego.</p> <p>1.2.4. Zabezpieczenie środków finansowych w budżecie Powiatu na utworzenie rodzin zastępczych zawodowych zgodnie z przewidzianym limitem.</p> <p>1.2.5. Zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej miejsc w rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>1.2.6. Ograniczenie liczby dzieci umieszczanych w instytucjonalnej pieczy zastępczej.</p> <p>1.3.1. Zapewnienie bezpłatnej pomocy prawnej.</p>	<p>PCPR w Krapkowicach</p> <p>Powiat Krapkowicki / PCPR w Krapkowicach</p> <p>PCPR w Krapkowicach</p>

		<p>1.4. Zgłaszanie dzieci z uregulowaną sytuacją prawną do ośrodków adopcyjnych.</p> <p>1.5. Utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej dla 14 dzieci w wieku powyżej 10. roku życia.</p>	<p>1.4.1. Współpraca z ośrodkami adopcyjno-opiekuńczymi oraz z sądami.</p> <p>1.5.1. Rozpoznanie sytuacji na temat możliwości pozyskania środków z zewnątrz z przeznaczeniem na utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej.</p> <p>1.5.2. Pozyskanie środków z zewnątrz na przystosowanie budynku będącego własnością Powiatu Krapkowickiego lub budowę.</p> <p>1.5.2. Budowa lub remont budynku wraz z wyposażeniem.</p>	<p>PCPR w Krapkowicach, rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka</p> <p>Powiat Krapkowicki</p>
2.	2.Systematyczne wsparcie rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie powiatu.	2.1. Pomoc dzieciom umieszczonym w pieczy zastępczej oraz osobom tworzącym rodzinną pieczę zastępczą w przewyżczeniu problemów związanych z opieką nad małoletnimi dziećmi przebywającymi pod ich opieką.	<p>2.1.1. Zapewnienie rodzinom bezpłatnej pomocy specjalistycznej, w tym: psychologicznej, pedagogicznej, socjalnej i prawnej.</p> <p>2.1.2. Organizowanie grupy wsparcia dla osób tworzących rodzinną pieczę zastępczą.</p> <p>2.1.3. Wspieranie rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka przy pomocy rodzin pomocowych oraz wolontariuszy.</p> <p>2.1.4. Wspieranie rodzin zastępczych przez koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, specjalistę pracy w rodzinie lub pracownika socjalnego oraz przez rodziny pomocowe.</p> <p>2.1.5. Pomoc w zorganizowaniu większego transportu m.in. na wyjazdy dla rodzin sprawujących opiekę nad większą liczbą dzieci.</p> <p>2.1.6. Udzielanie informacji o instytucjach świadczących pomoc na rzecz rodziny, informowanie o możliwościach poprawy życia zgodnie z potrzebami i przysługującymi rodzinom prawami.</p> <p>2.1.7. Współpraca z ośrodkami pomocy społecznej, centrum usług społecznych, sądem rodzinnym, organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, w tym w przewyżczeniu problemów opiekuńczo-wychowawczych.</p> <p>2.1.8. Organizowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje istniejących rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka.</p> <p>2.1.9. Integracja rodzin zastępczych mająca na celu umożliwienie wzajemnego kontaktu i integrację ze środowiskiem.</p>	<p>PCPR w Krapkowicach, ośrodki pomocy społecznej / centrum usług społecznych funkcjonujące na terenie powiatu krapkowickiego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Krapkowicach, organizacje pozarządowe</p>

3.	3. Zapewnienie wszechstronnej pomocy usamodzielniającym się wychowankom rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	3.1. Objęcie wsparciem usamodzielnianych wychowanków rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.	3.1.1. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz pomocy na zagospodarowanie. 3.1.2. Prowadzenie oraz nadzór mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków opuszczających pieczę zastępczą. 3.1.3. Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, mieszkania z zasobów gminy. 3.1.4. Podnoszenie przez usamodzielnianych wychowanków kwalifikacji zawodowych oraz kompetencji społecznych przez uczestnictwo w kursach zawodowych oraz treningach kompetencji i umiejętności społecznych. 3.1.5. Zapewnienie dostępu do specjalistycznego poradnictwa (prawnego, psychologicznego, socjalnego). 3.1.6. Zapewnienie pomocy w opracowaniu indywidualnego programu usamodzielnienia.	Powiat Krapkowicki, PCPR w Krapkowicach, urzędy miast i gmin z terenu powiatu krapkowickiego, Powiatowy Urząd Pracy w Krapkowicach
4.	4. Wielokierunkowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej.	4.1. Wzbudzenie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy na rzecz powrotu dziecka do rodziny. 4.2. Uświadomienie rodzicom biologicznym ich ról społecznych i podjęcie obowiązków przypisanych tym rolom zgodnie z zasadami współżycia społecznego. 4.3. Podnoszenie kompetencji rodzicielskich.	4.1.1. Rozmowy indywidualne. 4.1.2. Wsparcie psychologiczne, pedagogiczne i prawne rodziców biologicznych. 4.1.3. Zwiększenie współpracy z podmiotami realizującymi zadania na rzecz rodziny. 4.1.4. Wsparcie ze strony asystenta rodziny.	PCPR w Krapkowicach, ośrodki pomocy społecznej / centrum usług społecznych funkcjonujące na terenie powiatu krapkowickiego, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Krapkowicach

4. Limity rodzin zastępczych zawodowych na lata 2024–2026

Ustawa nakłada na powiaty obowiązek zawarcia w 3-letnim programie rozwoju pieczy zastępczej m.in. limitu rodzin zastępczych zawodowych na dany rok kalendarzowy. Przepisy prawa regulują szczegółowo kwestie organizacji zawodowych rodzin zastępczych, natomiast warunki sprawowania pieczy nad powierzonymi dziećmi są określane w umowie, którą starosta zawiera z rodziną zastępczą zawodową. Umowa ta zawierana jest na okres nie krótszy niż 4 lata. Również z rodziną zastępczą niezawodową posiadającą pozytywną opinię koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej oraz co najmniej 3-letnim doświadczeniem jako rodzina zastępcza lub prowadzący rodzinny dom dziecka, starosta zawiera, na wniosek tej rodziny, umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej. Starosta nie jest zobowiązany do podpisania umowy w przypadku, gdy nie pozwoli mu na to coroczny limit ustanawiania nowych rodzin zastępczych zawodowych w powiecie.

Zadania do realizacji	Rok		
	2024	2025	2026
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych	do 3	do 3	do 3

5. Zagrożenia dla realizacji działań ujętych w Programie

Zagrożeniami dla realizacji działań ujętych w Programie są:

- 1) niewystarczająca ilość środków finansowych przeznaczonych na rozwój i wsparcie rodzinnej pieczy zastępczej;
- 2) brak możliwości pozyskania środków finansowych na utworzenie i wyposażenie placówki opiekuńczo-wychowawczej;
- 3) niewystarczająca liczba kandydatów na pełnienie funkcji rodzin zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka;
- 4) brak kandydatów na przyjęcie do rodzinnej pieczy zastępczej dzieci niepełnosprawnych, z zaburzeniami zachowania lub nastolatków;
- 5) brak rodzin pomocowych;
- 6) brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny;
- 7) utrudnianie przez naturalnych rodziców procesu przysposobienia dziecka;
- 8) długotrwały proces regulowania sytuacji prawnej dziecka;
- 9) trudności we współpracy pomiędzy instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie;
- 10) brak współpracy usamodzielniających się wychowanków zastępczych form opieki w procesie usamodzielnienia (nierealizowanie indywidualnych programów usamodzielnienia);
- 11) brak specjalistów (psychiatrów dziecięcych, psychoterapeutów, psychologów dziecięcych, diagnostów FASD itp.) oraz długie terminy oczekiwania na poradę.

6. Źródła finansowania

Działania zawarte w Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej finansowane będą ze środków własnych Powiatu, samorządów miast i gmin powiatu krapkowickiego oraz dotacji celowych i środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł.

7. Realizatorzy Programu

Realizatorami Programu na terenie powiatu krapkowickiego są:

- 1) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach;
- 2) Starostwo Powiatowe w Krapkowicach;
- 3) sądy;
- 4) Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Krapkowicach;
- 5) służba zdrowia;
- 6) placówki oświatowe;
- 7) Powiatowy Urząd Pracy w Krapkowicach;
- 8) urzędy miast i gmin z terenu powiatu krapkowickiego;

- 9) ośrodki pomocy społecznej / centrum usług społecznych z terenu gmin powiatu krapkowickiego.

8. Sposób monitorowania Programu

Koordynatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach. Program jest spójny z Powiatową Strategią Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2016–2025. Monitorowanie Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Krapkowickim na lata 2024–2026 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Krapkowicach.

Program ma charakter otwarty i będzie podlegał ewaluacji w zależności od pojawiających się potrzeb i możliwości finansowych Powiatu w zakresie rozwoju pieczy zastępczej.